

Begrotings- behandeling Klimaat en Groene Groei

oktober 2024

Position Paper

U behandelt in de week van 5 november 2024 de begroting van Klimaat en Groene Groei. Graag geeft de VNG u het gemeentelijk standpunt mee.

We verzoeken uw Kamer aandacht te vragen voor de volgende vijf punten:

1. Werk aan een betaalbare warmtetransitie;
2. Handelingsperspectief is nodig voor de inzet van groen gas in de warmtetransitie;
3. Pas de netwerktarieven aan: stimuleer efficiënt gebruik van het elektriciteitsnet;
4. Nationaal Plan Energiesysteem vraagt om uitwerking;
5. Klimaat en energieverkenning: aanvullende maatregelen nodig en breng balans aan tussen taken en middelen voor gemeenten.

Inleiding

De energietransitie biedt de mogelijkheid om energieonafhankelijk te worden. Gemeenten en andere overheden kunnen bijdragen aan voorspelbaarheid en het garanderen van publieke belangen als betaalbaarheid, rechtvaardigheid en betrouwbaarheid. Een betaalbare en rechtvaardige energierekening voor iedereen is van belang om brede welvaart te behouden, economische groei te kunnen realiseren en de verschillende opgaven, waaronder woningbouw, mogelijk te maken.

Hieronder onze toelichting op de vijf aandachtspunten. Gemeenten willen graag door. Maar wel met een winstwaarschuwing vooraf. Een blik op de gemeentefondsbegroting is genoeg om te zien dat gemeenten in 2026 fors minder geld krijgen – terwijl het takenpakket ongewijzigd blijft en de verwachtingen toenemen. Verschraving van voorzieningen en taken in het land is alleen te voorkomen als het kabinet een keus maakt: geld erbij of taken eraf. In de miljoenennota lijken nog geen keuzes te zijn gemaakt. Het gevolg daarvan is dat gemeenten in het voorjaar pijnlijke maatregelen

moeten nemen, terwijl gemeenten er alles aan doen om veiligheid op straat, bestaanszekerheid en een goede plek om te wonen te verzorgen. Bij vrijwel ieder onderdeel van de Rijksbegroting 2025 zult u rekening moeten houden met de financiële situatie in gemeenten. We kunnen alleen een sterke en betrouwbare eerste overheid zijn als de taken en middelen van gemeenten in balans zijn.

1. Werk aan een betaalbare warmtetransitie

De komende 25 jaar moeten alle 8,5 miljoen bestaande gebouwen onder regie van gemeente de overstap maken van aardgas naar een alternatief. Een deel daarvan gaat naar een warmtenet. We hechten eraan dat dit onder publieke regie gebeurt, vergelijkbaar met gas en elektriciteit. Het wetsvoorstel Wcw zal samen met het wetsvoorstel Wgiw in belangrijke mate bijdragen aan betaalbaarheid en transparantie in de tarieven in de warmtetransitie. Om de uitrol van warmtenetten in de bestaande bouw te versnellen, de businesscase voor warmtenetten te verbeteren en de betaalbaarheid voor gebouweigenaren te verbeteren zijn daarnaast een aantal instrumenten nodig. Deze worden al verkend door het ministerie van KGG in haar Kamerbrief van 7 oktober, waaronder het waarborgfonds, de staatsdeelneming en de prijsgarantie, maar hebben nog onvoldoende financiële dekking.

Onze oproep is:

- Om de minister te vragen het benodigd instrumentarium, inclusief financiële dekking, snel te regelen zodat de betaalbaarheid wordt geborgd.

2. Handelingsperspectief nodig voor de inzet van groen gas in de warmtetransitie

Volgens de Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie (Wgiw) moeten gemeenten voor het eind van 2026 een warmteprogramma vaststellen waarin zij aangeven welk gebied wanneer van het aardgas af gaat en welke mogelijke betaalbare warmtealternatieven zij daar voorzien. Schaarse hernieuwbare gassen, zoals groen gas, worden door het rijk gepresenteerd als een alternatief. Voor het opstellen van dit warmteprogramma hebben gemeenten duidelijkheid nodig over de beschikbaarheid en verdeling van groen gas in de warmtetransitie.

Komt het schaarse groen gas voor alle gebieden beschikbaar waar een warmtenet of all electric niet mogelijk is? Of alleen voor de plekken waar ook groen gas geproduceerd wordt (landelijk gebied)? Of juist in de monumentale

binnensteden? Om te voorkomen dat de inzet van groen gas overgeprogrammeerd wordt, wat leidt tot vertraging en verlies van draagvlak in de warmtetransitie, hebben gemeenten, inwoners en bedrijven hier heel snel inzicht in nodig.

Onze oproep is:

- De minister vragen om duidelijkheid aan gemeenten te bieden over de beschikbaarheid en verdeling van groen gas in de warmtetransitie en daarin specifiek te zijn over de (on)mogelijkheden van groen gas in de gebouwde omgeving.

3. Pas de netwerktarieven aan: stimuleer efficiënt gebruik van het elektriciteitsnet

Aanpassing van de netwerktarieven kan bijdragen aan de benodigde voortgang van de woningbouwproductie én de economische ontwikkeling. Uit recent [onderzoek van Netbeheer Nederland](#) blijkt dat door aanpassing van de netwerktarieven leidt tot efficiënter gebruik van het elektriciteitsnet. Dit bespaart huishoudens geld en kan netcongestie verminderen.

Onze oproep is:

- Dat de minister duidelijkheid moet geven over aanpassingen in de netwerktarieven. Het rijk kan door aanpassing van de nettarieven de toegang tot betaalbare energie voor alle gebruikers rechtvaardig vormgeven, netcongestie verminderen en daarmee de woningbouw en economische ontwikkeling stimuleren.

4. Nationaal Plan Energiesysteem vraagt om uitwerking

Een betaalbare en rechtvaardige energietransitie met behoud van de brede welvaart en economische kracht is onderdeel van de ontwerpprincipes van het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE). Decentrale overheden werken graag samen met de minister om dit toekomstbeeld te realiseren.

De Energiewet én het wetsvoorstel Wet collectieve warmte zijn voor gemeenten belangrijke bouwstenen om invulling te geven aan hun regiefunctie en het energiesysteem van de toekomst mogelijk te maken via lokale oplossingen. Maatschappelijk gezien zijn decentrale oplossingen vaak zowel in financieel opzicht als ook ruimtelijk financieel het meest aantrekkelijk en door lokaal gebruik van lokaal opgewekte energie levert het een bijdrage aan verminderen van netcongestie.

Onze oproep is:

- De ontwikkeling van het meer decentrale energiesysteem mogelijk te maken en daarmee netcongestie te reduceren door de Energiewet aan te vullen met Energie Delen (conform de EMD, electricity market design).

5. Klimaat en energieverkenning: aanvullende maatregelen nodig

De klimaat en energieverkenning (KEV) concludeert dat de klimaatdoelen verder buiten bereik komen met het huidige beleid. Het niet halen van de klimaatdoelen kan een juridisch probleem opleveren in relatie tot de Klimaatwet. Maar het betekent ook dat kansen blijven liggen die Nederland vooruit helpen. Zoals goed geïsoleerde woningen, betaalbare energierekeningen; gezonde leefomgeving en broodnodige netcapaciteit voor woningbouw en bedrijvigheid.

Breng balans aan tussen taken en middelen voor gemeenten

Voor gemeenten is de opvolging van het [ROB advies 'Koersen op Klimaatneutraal'](#) van voorjaar 2024 cruciaal. Daarin stelt het ROB o.a. dat gemeenten vanaf 2025 per jaar circa €220 miljoen extra nodig hebben om de taken die het rijk hen vraagt op te pakken. Gemeenten hebben daarnaast snel duidelijkheid nodig over meerjarige zekerheid van de middelen tot na 2030 om investeringen te kunnen doen en hun taken op het gebied van de energietransitie uit te kunnen (blijven) voeren. Met de opvolging van het advies kunnen gemeenten de netcongestie helpen verminderen, bijdragen aan oplossingen voor natuurinclusief isoleren en daarmee energiearmoede, de regierol in de warmtetransitie invullen en duidelijkheid bieden aan inwoners en bedrijven over het alternatief voor aardgas in hun wijk of dorp.

Onze oproep is:

- Dat het kabinet zorgt voor een rechtvaardige verdeling van lusten en lasten; en gemeenten ondersteunt en faciliteert in de uitvoering;
- Aandacht te vragen voor coherent, rechtvaardig en koersvast beleid. Dit is randvoorwaardelijk voor de uitvoering van het klimaatbeleid;
- De minister te vragen de conclusies van het ROB rapport op te volgen en zo de balans te herstellen tussen de taken van gemeenten en de middelen die daarvoor beschikbaar worden gesteld (conform artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet).

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

oktober 2024